

ЛІТЕРАТУРА:

1. Иванов А.А., Эриашвили Н.Д. Собственность и обязательства в российском гражданском праве. Закон и право. 2012. № 3. С. 53-56.
2. Харитонов Є.О. Формування концепту права приватної власності у Стародавньому Римі. Часопис цивілістики. 2016. № 21. С. 9-13.
3. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. М. : Зерцало, 1997. 608 с.
4. Гражданское право Древнего Рима : Лекции Сергея Муромцева. М. : тип. А.И. Мамонтова и К°, 1883. 697 с. URL: <http://books.e-heritage.ru/book/10080928>
5. Строгеецкий В.М. Право частной собственности в Риме в архаический и предклассический периоды. URL: [http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik/9999-0195_West_pravo_2001_1\(3\)/31.pdf](http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik/9999-0195_West_pravo_2001_1(3)/31.pdf)
6. Синайский В.И. Подушный надел в Древнем Риме. – М.: Книга по Требованию, 2011. 73 с. URL: <http://static.my-shop.ru/product/pdf/89/882158.pdf>
7. Синайский В.И. Очерки из истории землевладения и права в Древнем Риме. Юрьев: Тип. К. Маттисена, 1908. 821 с.
8. Тит Ливий. История Рима от основания города. Том I. М.: Изд-во «Наука», 1989. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1364000500>
9. Плутарх. Сравнительные жизнеописания в двух томах. М.: Изд-во «Наука», 1994. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1439000400>
10. Марк Туллий Цицерон. Диалоги. – М.: Научно-издательский центр «Ладомир» «Наука», 1994. URL: <http://ancientrome.ru/antlitrt/t.htm?a=1414870002>

Мінковський Вадим Вадимович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЗА НЕПРАВОМІРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Із розвитком мережі Інтернет все більше поширюються випадки неправомірного використання торговельних марок. Така тенденція зумовлюється розвитком електронної торгівлі. Так, деякі продавці неправомірно використовують добре відому торговельну марку для продажу товару та отримання прибутку.

Таким чином, вважаємо за необхідне розглянути особливості відшкодування моральної шкоди за неправомірне використання торговельної марки в мережі Інтернет, як однієї із складових цивільної відповідальності.

Відповідно до Цивільного кодексу України кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Крім того, кожна особа має право звернутись до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу [1].

Стаття 16 Цивільного кодексу України передбачає, що одним із способів захисту цивільних прав є відшкодування моральної (немайнової) шкоди [1]. Із цього випливає, що відшкодування моральної шкоди за неправомірне використання торговельної марки можливе лише в судовому порядку.

Відповідно до статті 23 ЦК України моральна шкода полягає у: фізичному болю та стражданнях, яких особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів сім'ї чи близьких родичів; душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням майна; приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи [1].

Серед науковців існує думка, що моральні страждання є наслідком будь-якого порушення права особи, тому доводити факт заподіяної моральної шкоди не потрібно. Така концепція отримала назву «презумпція моральної шкоди» [2].

До таких вчених можна віднести З.В. Ромовську, яка стверджує, що моральна шкода має розглядатись постійним супутником кожної протиправної поведінки щодо фізичної особи, тому факт заподіяння моральної шкоди не потребує доведення: він є очевидним, як тільки буде доведено вчинення протиправної поведінки [3].

Проте, такої точки зору дотримуються не всі вчені-правники. Так, наприклад, на думку О. І. Сліпченко положення про те, що моральна шкода має розглядатись постійним супутником кожної протиправної поведінки щодо фізичної особи, є спірним. Встановлення такої доказової презумпції в будь-яких випадках спричинить ситуацію, коли у всіх позовах, які подаються до суду, буде подаватися ще й вимога про відшкодування моральної (немайнової) шкоди і при цьому позивач не буде себе обтяжувати збиранням будь-яких доказів для обґрунтування своїх вимог про наявність моральної шкоди. Відшкодування моральної шкоди стане на зразок додаткового покарання за вчинення будь-якого правопорушення [4].

У свою чергу, О. І. Ключков взагалі вважає, що твердження на користь презумпції моральної шкоди надмірно категоричні і суперечать одному з принципів цивільного процесу – позивач має доводити обґрунтованість своїх вимог. Крім цього, метою законодавства в сфері цивільного процесу є забезпечення з'ясування істини у справі, а не полегшення роботи суддів [5].

Ми притримуємось позиції противників презумпції моральної шкоди. Це зумовлено тим, що така презумпція порушувала б принцип змагальності сторін, закріплений у ст. 12 Цивільного процесуального кодексу України. Так., відповідно до ч.3 зазначеної статті кожна сторона повинна довести обставини,

які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень [5].

13 травня 2004 року Міністерство юстиції України оприлюднило лист № 35-13/797 у якому оприлюднило методичні рекомендації «Відшкодування моральної шкоди» [7].

Відповідно до пункту 6.4 зазначеного листа Моральну шкоду не можна відшкодувати в повному обсязі, так як немає (і не може бути) точних критеріїв майнового виразу душевного болю, спокою, честі, гідності особи. Будь-яка компенсація моральної шкоди не може бути адекватною дійсним стражданням, тому будь-який її розмір може мати суто умовний

вираз, тим більше, якщо така компенсація стосується юридичної особи. У будь-якому випадку розмір відшкодування повинен бути адекватним нанесеній моральній шкоді [7].

При неправомірному використанні торговельної марки в мережі Інтернет моральна шкода полягає у приниженні ділової репутації. Правопорушник при неправомірному використанні торгівельної марки, у разі продажу товару неналежної якості, псує ділову репутацію власника торговельної марки. Таке правопорушення стало можливим через розвиток електронної торгівлі через популярні соціальні мережі, наприклад Facebook або Instagram.

Зазначені обставини значно ускладнюють відшкодування моральної шкоди, адже у більшості випадків складно встановити власника веб-сторінки, за допомогою якої неправомірно використовується торговельна марка.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що відшкодування моральної шкоди за неправомірне використання торговельної марки в мережі Інтернет має велике значення у процесі притягнення порушника до цивільної відповідальності, проте має й свої складності, адже неможливо об'єктивно визначити розмір страждань, які були перенесено через правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2003, №№40-44, ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Кочина О.С. Проблеми презумпції моральної шкоди в цивільному праві України. Часопис Київського університету права, 2016/1. С.179-182.
3. Ромовська З.В. Спірні питання відшкодування моральної шкоди. Вісник Верховного Суду України. 2005. №5(57). С.42-43.
4. Сліпченко О. І. Докази та доказування в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Х., 2010. С. 14.
5. Клочков А. И. Компенсация морального вреда как мера гражданско-правовой ответственности : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Волгоград, 2004. С. 63.

6. Цивільний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2004, №40-41, 42, ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

7. Лист Міністерства юстиції України №35-13/797. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_797323-04#Text

Бенецька Юлія Дмитрівна,
*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: д.ю.н. професор Давидова І.В.*

ОСНОВНІ СИСТЕМИ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Римське право займає унікальне місце в правовій історії людства. Воно являє найвищий щабель у розвитку права в античному суспільстві стародавньому світі в цілому.

На базі римського права, що відрізнявся великою розробленістю своїх форм, склалася правова культура, що стала загальним надбанням людства на наступних етапах розвитку цивілізації. Одним з елементів цієї правової культури була римська юриспруденція, яка поклала початок як самостійної науки про право, так і професійного юридичної освіти. Так і сформувалися три основні системи, такі як : цивільне право (*ius civile*), міжнародний закон (*ius gentium*) та преторське право (*ius praetorium*) [1, с.432].

Ius civile (цивільне право) – національне право громадян римської громади, воно включало в себе всі правила, що регулюють сакральні і світські відносини передбачають кару за злочини, в умовах нерозвиненої економіки окремої громади, за часів панування натурального господарства.

Цивільне право іменувалося також *ius quiritis* або квіритським правом (від «курія», від м. Кура, від списоносців-квіритів). Пізніше *ius civile* стало правом, яким користувалися виключно римські громадяни.

Цивільне право – історично перша система римського права, основними джерелами якої є закони (починаючи з Законів XII таблиць) і сенатусконсультів республіканського періоду. Норми цивільного права, створені в умовах патріархально-натурального господарства раннього періоду давньоримської історії, згодом виявилися не пристосовані до розвинутого товарному обігу, наочно показували свої прогалини та непридатність .

Право народів (*jus gentium*) – різновид римського цивільного права; право, спільне для всіх народів, загальнонародне право. Його дія поширювалася на все римське населення, включаючи перехрещених. У сучасному понятті це міжнародне право [2, с. 204].